

ACELIFE- HANKKEEN ESITTELY

Mikko Aaltonen

Kriminologian professori

Oikeustieteiden laitos, UEF

Haitalliset lapsuudenkokemukset elämänkulussa: pitkän aikavälin seuraukset ja vaikuttavat ehkäisykeinot (ACElife)

Turvata yhdenvertaiset tulevaisuuden mahdollisuudet lapsille, joilla on haitallisia lapsuudenkokemuksia

- Selvittää haitallisten lapsuudenkokemusten vaikutuksia myöhempään elämään laadukkailla tutkimusasetelmilla.
- Antaa hyvinvointialueille, kunnille ja kolmannen sektorin toimijoille toimivia ja vaikuttavia välineitä työskennellä lasten turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi eri hallinnonaloilla.
- Lasten osallisuuden ja yleisesti lapsen oikeuksien nykyistä parempi toteutuminen niin tutkimuksessa kuin käytännön palveluiden suunnittelussa.

ABUSE

Physical

Emotional

Sexual

NEGLECT

Physical

Emotional

HOUSEHOLD DYSFUNCTION

Mental Illness

Incarcerated Relative

Mother treated violently

Substance Abuse

Divorce

Haitasta ilmestynyt jo satoja tutkimuksia

≥4 ACE-kokemusta (verrattuna niihin joilla kokemuksia ei ole)¹

- **2x** diabeteksen riski
- **2-3x** tupakoinnin, syövän, sydän- tai hengityselinsairauksien riski
- **3-6x** seksuaalisen riskikäyttäytymisen sekä mielenterveys- ja alkoholiongelmiin riski
- **7x** huumeiden väärinkäytön ja väkivaltaisen ja itsetuhoisen käyttäytymisen riski

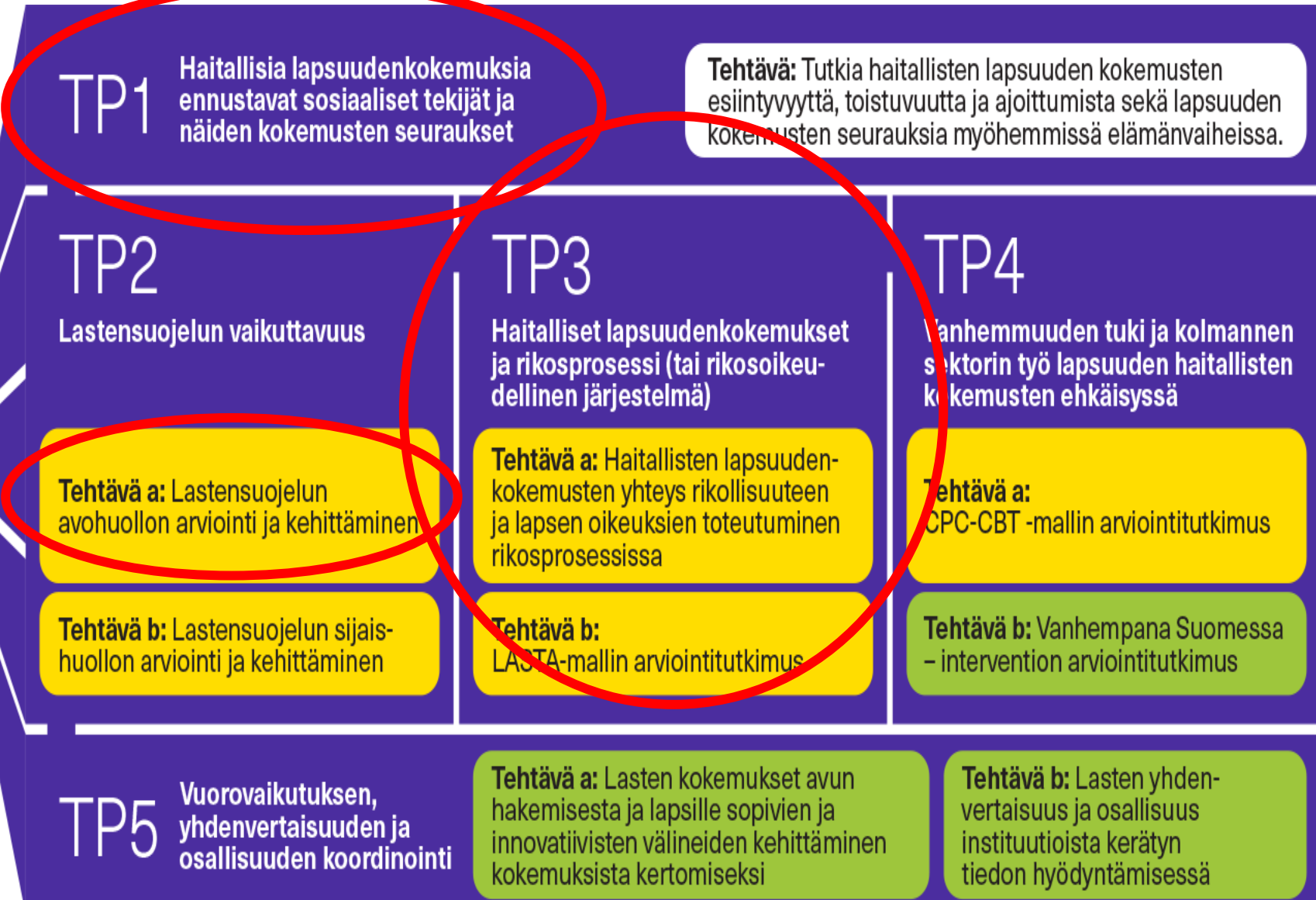
Jos ≥ 6 kokemusta, elinikä keskimäärin 20 vuotta lyhyempi

ACE-kokemusten aiheuttamat vuotuiset kustannukset useita prosentteja kansakuntien bruttokansantuotteesta (Hughes ym., 2021).

¹Hughes ym. The effect of multiple adverse childhood experiences on health: a systematic review and meta-analysis. Lancet Public Health. 2017 Aug;2(8):e356-e366.

²Brown, D. W., ym. . (2009). Adverse childhood experiences and the risk of premature mortality. American journal of preventive medicine, 37(5), 389–396. | 4

- Sidosryhmät**
- Lapset
  - Sosiaali- ja terveysministeriö
  - Oikeusministeriö
  - Poliisihallitus
  - Lastensuojelun keskusliitto
  - SOS-lapsikylät
  - Mannerheimin lastensuojeluliitto
  - Osallisuuden aika
  - Lapsiasiavaltuutettu
  - Ensi- ja turvakotien liitto
  - Helsingin kaupunki
  - Lapsistrategia

Haitallisten lapsuudenkokemusten ja interventioiden taso

- Indikatiivinen
- Selektiivinen
- Universaali

Vastuututkijat

- TP1 Pekka Martikainen (HY)
- TP2 Virve Toivonen (HY)
- TP3 Mikko Aaltonen (UEF)
- TP4 Taina Laajasalo (THL)
- TP5 ja johto Noora Ellonen (TUNI)
- Lisätietoa: <https://acelife.fi/tutkimus>

Haitallisten lapsuudenkokemusten tutkiminen ACElifessä

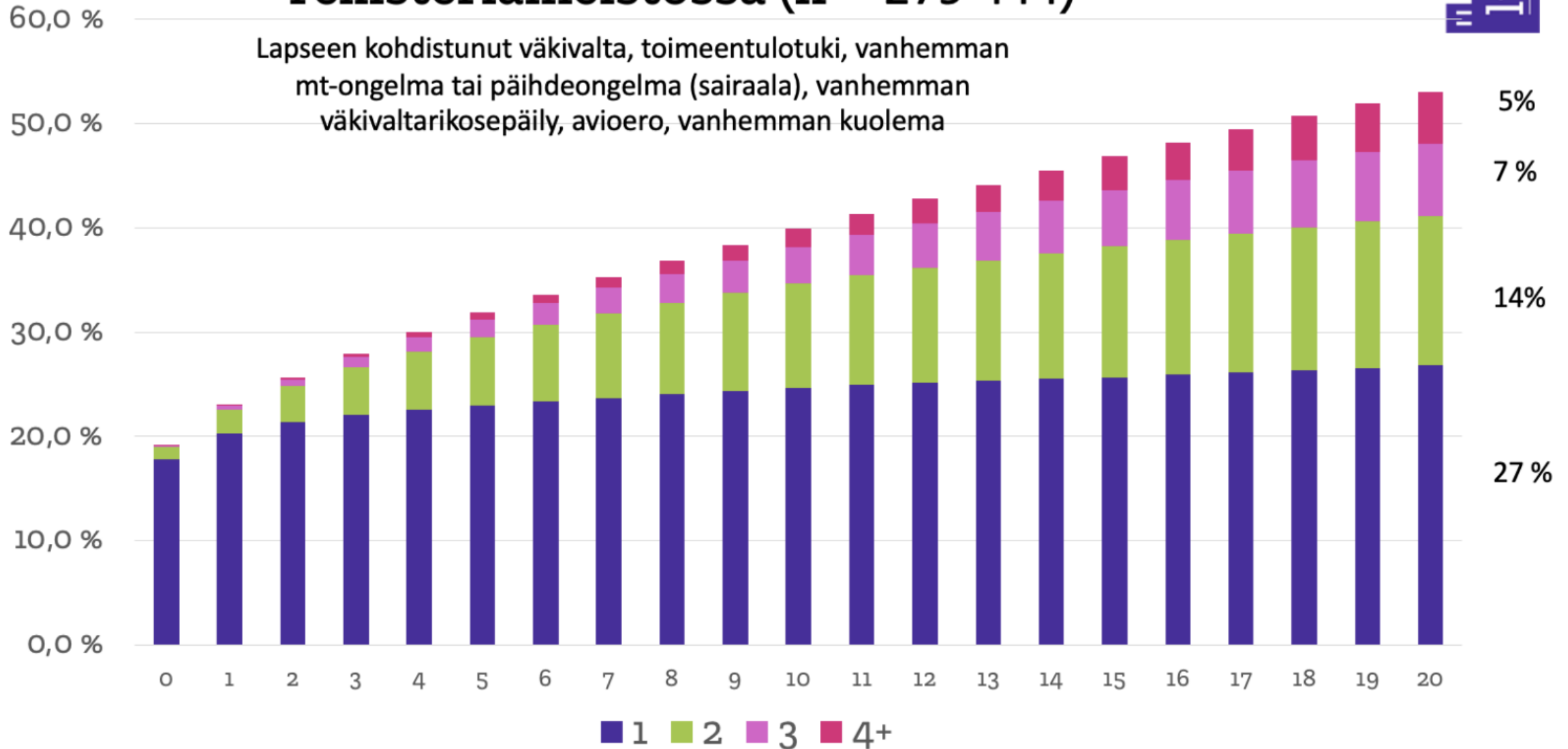
- Rekisteriaineiston analysointi
  - Yhdistetty tietoa eri viranomaisrekistereistä, kuten Hilmo, poliisin rekisterit, Kela yms.
  - Seuraavissa kuvioissa käytössä oleva aineisto kattaa kaikki Suomessa vuosina 1996-2000 syntyneet lapset (n=279,444) ja heidän vanhempansa sekä muut saman talouden aikuiset, sekä muualla asuvat biologiset vanhemmat.
- Lapset ja nuoret informanttina
  - Hyödynnämme erilaisia digitaalisia alustoja saadaksemme lasten ja nuorten näkemykset haitallisista lapsuuden kokemuksista (mm. SOS-Lapsikylä Let's Chat)

ACE-kokemukset suomalaislapsilla rekisteriaineistossa (n = 279 444)

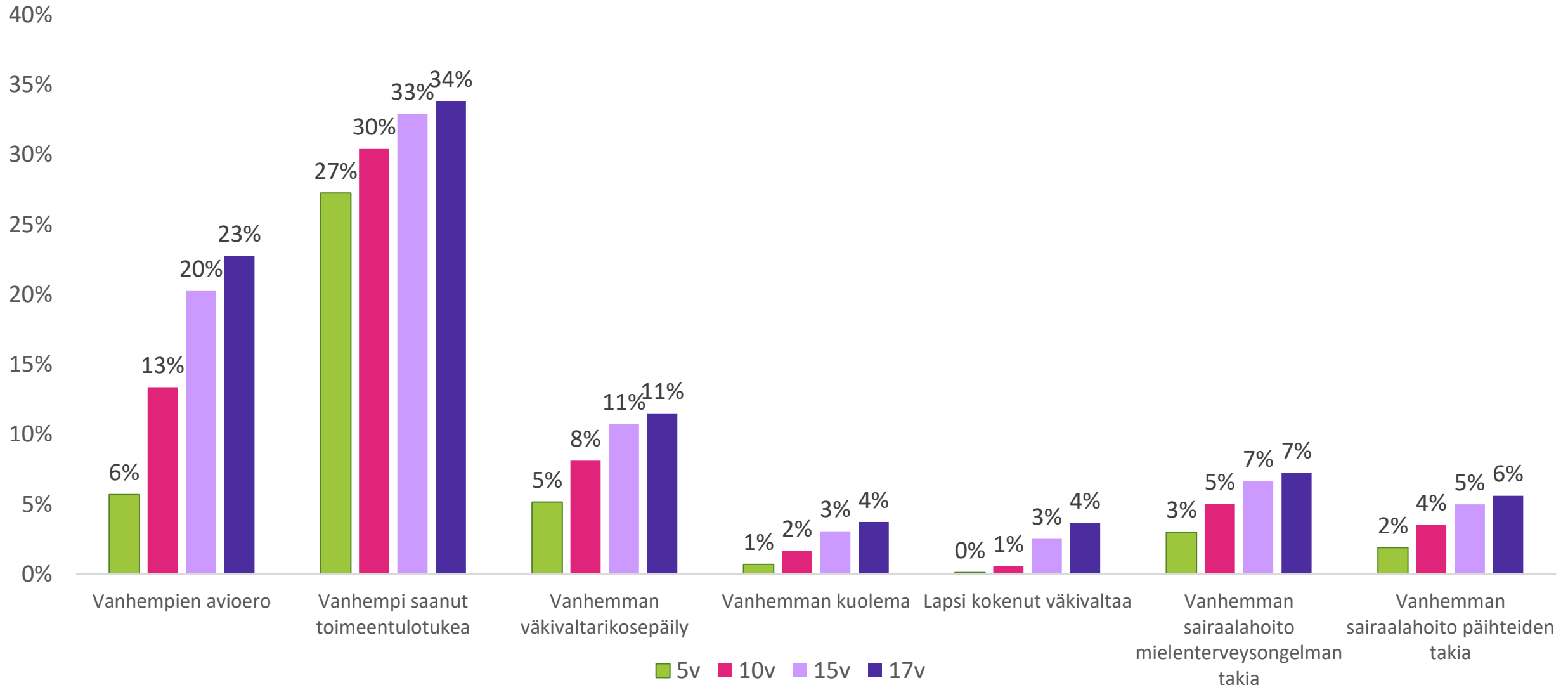

Lapseen kohdistunut väkivalta, toimeentulotuki, vanhemman mt-ongelma tai päihdeongelma (sairaala), vanhemman väkivaltarikosepäily, avioero, vanhemman kuolema

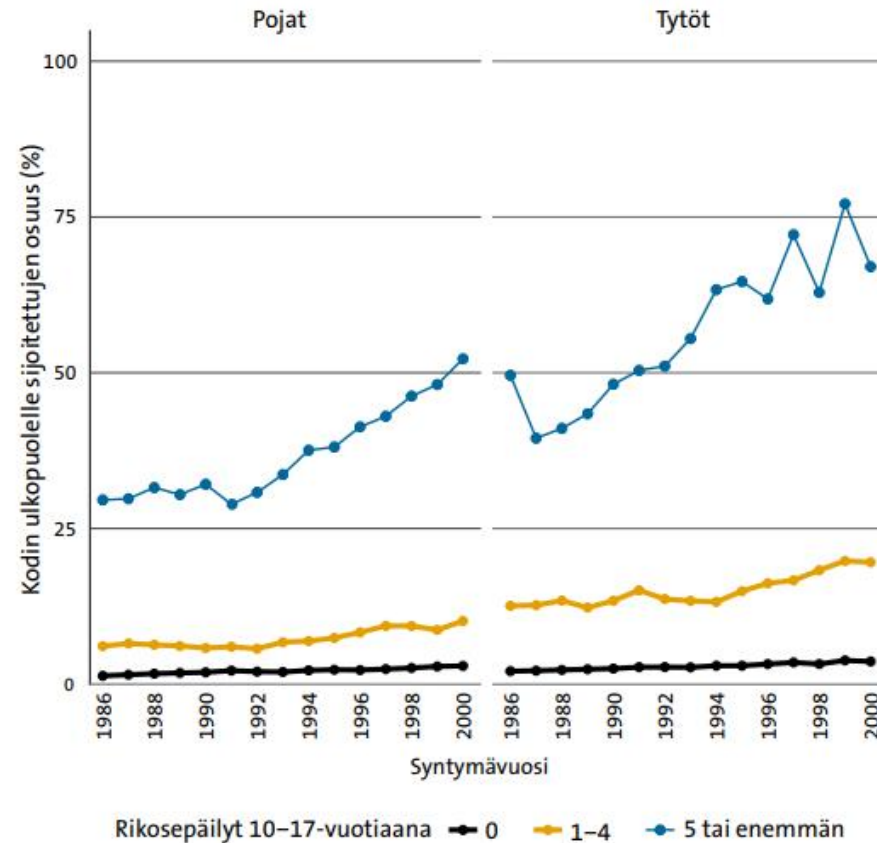
Yksittäisten kokemusten kumulatiivinen esiintyvyys

Polarisoituuko väkivalta ja rikollisuus? TP1/3 tuloksia

Lastensuojelun sijoitukset 0-17-vuotiaana syntymäkohortin ja rikostaustan mukaan

Kuvio 1. 0–17-vuotiaana sijoitettuna olleiden osuudet syntymävuosittain, sukupuolittain ja rikosepäilyjen mukaan.

Pitkänen, J., Toivonen, V. M., Suonpää, K., Aaltonen, M., & Martikainen, P. (2024). Kodin ulkopuoliset sijoitukset rikoksista epäillyillä nuorilla syntymäkohorteissa 1986–2000. YP.

TP2 - Mitä tutkitaan?

1. Eroavatko lasten ja perheiden **sosioekonomiset ym.** taustatekijät niissä perheissä, jotka ovat tulleet autetuiksi avohuollon tukitoimenpitein suhteessa perheisiin, joissa asiakkuus on johtanut huostaanottoon?
2. Eroavatko lasten ja perheiden **palvelupolut** toisistaan perheissä, jotka ovat tulleet autetuiksi avohuollon tukitoimenpitein suhteessa perheisiin, joissa asiakkuus on johtanut huostaanottoon?

TP2 - Miten tutkitaan?

Rekisteri ja asiakirjatutkimusta:

1. Kohdejoukko: vuonna 2013 suuren suomalaisen kaupungin lastensuojelussa tehdyt lastensuojeluilmoitukset ja niistä alkaneet asiakkuudet (n. 3000 lasta + 6000 vanhempaa).
2. Alueelliseen rekisteridataan yhdistetään tietoja useista valtakunnallisista rekistereistä (rikollisuus, taloudellinen tilanne, koulutus, terveys jne.)
3. Ns. tyyppitapaustarkastelu asiakirjojen avulla.

Työpaketti 3

Haitalliset lapsuudenkokemukset ja rikosoikeusjärjestelmä

tuotamme laajojen rekisteriaineistojen avulla ajantasaista tietoa haitallisten lapsuudenkokemusten yleisyydestä rikoksista epäiltyjen ja uhrien joukossa, tarkastellen erityiskysymyksenä alaikäisten välisen rikollisuuden osapuolia.

Tutkimme, mitä erityisiä vaatimuksia rikoksesta epäillyn alaikäisyys esitutkinnalle asettaa ja millaisia takeita rikosoikeudellinen järjestelmä antaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisten oikeuksien toteutumiseksi. Tutkimuksessa käytetään asiakirja-aineistoja ja haastatteluita.

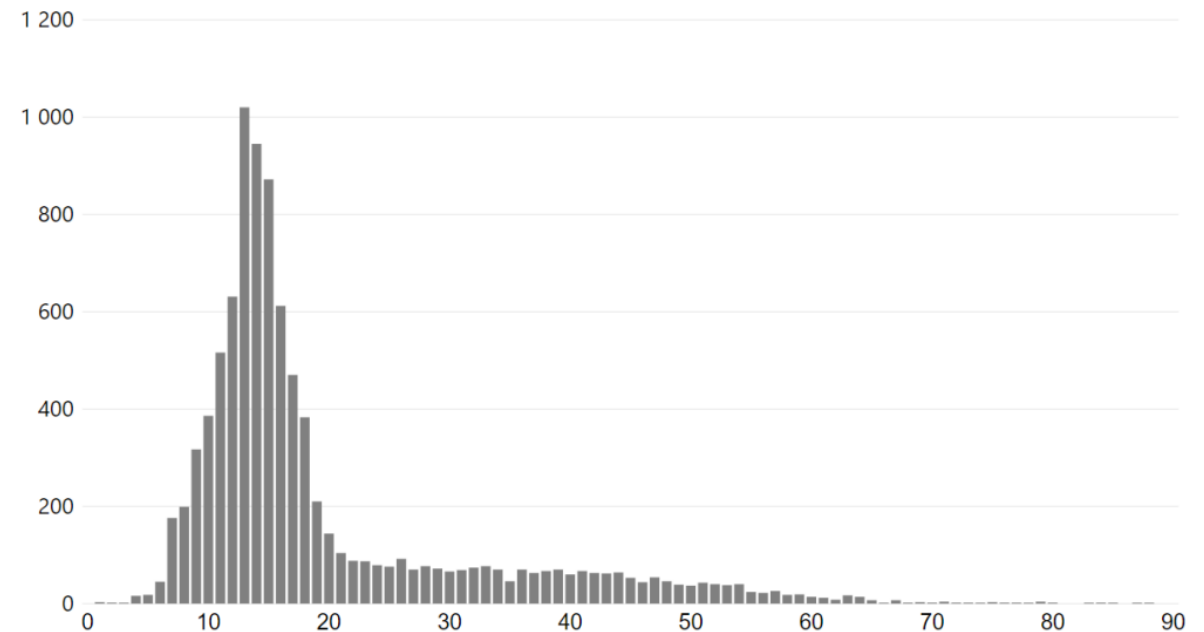
Asiakirja-aineistoa hyödynnetään sekä lainopillisessa että empiirisessä analyysissä.

A
C
E
O
J
T

Nuorten väliset rikokset

- ACE-kirjallisuus keskittyy usein vanhempien lapsiinsa kohdistamaan väkivaltaan ja kaltoinkohteluun
- Danielsson 2022 →
- Toimenpiteistä luopuminen (esitutinnan rajoittaminen tai syyttämättä jättäminen) yleistä nuorten rikosepäilyissä (Koskela, Silvennoinen & Aaltonen, 2024)
  - Rikosprosessit pitkiä myös nuorten jutuissa
  - Syyttäjän aineistosta ei juurikaan saa tietoa siitä, mitä lastensuojelun toimia tapauksissa on tehty

Kuvio 4. Alaikäisten henkilöiden tekemien väkivaltarikosten uhrin iän mukaan vuosina 2017–2021. Lähde: Poliisiasiain tietojärjestelmä (Patja).

Strategisen tutkimusneuvoston rahoittama ACElife-hanke 2023-2026 (/2028)

Young-
ohjelma

Seuraa:
www.aclelife.fi

Kiitos!

